

ADATOK (1980–1995) A BAKONY HEGYSÉG ÉS PEREMTERÜLETEI GERINCES FAUNÁJÁNAK (*AMPHIBIA*, *REPTILIA*, *MAMMALIA*) ISMERETÉHEZ I.

BARTA Zoltán

Bakonyi Természettudományi Múzeum, Zirc

Abstract: Recent data to the knowledge of the vertebrate fauna (*Amphibia*, *Reptilia*, *Mammalia*) of the Bakony Mountains and its outlying areas I. (1980–1995) – The ornithologist author of our paper publishes data of other vertebrates (*Amphibia*, *Reptilia*, *Mammalia*) turned up during his ornithological researches done between 1980 and 1995 in order to widen the knowledge referring to the occurrence of certain species in the mountains.

Bevezetés

„A Bakony természeti képe” kutatóprogram 1962. évi indulását követően a gerinces-állat-tani kutatások helyzetéről SZABÓ (1973) adott rövid áttekintést. Írása szerint „különösen örvendetes, hogy a hazai viszonylatban eléggé hiányosnak mondható gerinces faunisztikai kutatások – melyekre egy alkalommal magam is rámutattam (Szabó, 1966) – terén is folytak vizsgálatok.” Cikkében többek közt arról is szól, hogy különösen „a terület emlősfajánájára vonatkozó ismereteink rendkívül hiányosak, csak a vadászat tárgyát képező hasznos- és dűvadak előfordulásáról tudunk annyit, amennyi a vadászati irodalom alapján megállapítható.”

A Szabó István cikke óta napjainkig megjelent tudományos publikációk nyomán továbbra is elsősorban a hegység herpeto- és ornitofaunájára vonatkozó ismereteink bővültek, főleg ILOSVAY (1980, 1981, 1982a–b, 1985a–c, ILOSVAY–SZITTA 1980, BARTA–ILOSVAY 1985), MARIÁN (1973, 1982, 1987, 1988, MARIÁN M.–MARIÁN O. 1988, MARIÁN–SZABÓ 1968), illetve BANKOVICS (1973 a–d, 1975), KEVE (1970, 1978, 1981, 1984, KEVE–SÁGI 1970, KEVE–TAPFER 1978) és TAPFER (1966, 1968, 1973a–b, 1976, 1977, 1978a–c, 1979a–b, 1980a–b, 1981, 1982, 1983, 1984a–b, KEVE–TAPFER 1978) volt Bakony-kutatók munkája révén, majd 1979-től BARTA publikációi (1981, 1982, 1984a–b, 1992, 1993b, 1994, 1995, BARTA–ILOSVAY 1985) és számos kéziratot jelentés (BARTA 1980, 1982, 1993a, BARTA és mtsai 1991, 1993, 1994, 1995a–b–c, ILOSVAY 1982b) nyomán.

A különböző taxonokkal kapcsolatban a Bakony részét illetően rendkívül heterogén ismeretanyag áll rendelkezésre és ezeknek az információknak a területenkénti megoszlása is nagyfokú aránytalanságokat mutat. Az alapkutatások ilyen jellegű hiányosságai egyes területeken (Keszthelyi-hegység, Keleti-Bakony, Pannonhalmi-dombság) fokozottan jelentkez-

nek a gyakorlati természetvédelemben is. A szerző 1979 óta foglalkozik a hegység és Veszprém megye ornitológiai célú kutatásával. Madártani vizsgálatait során – elsősorban a 80-as évek közepétől – a gerincesek egyéb csoportjaira vonatkozó információkat is gyűjtött. Jelen közlemény célja ezen ismeretanyag közreadása.

Módszer

Az alább közlésre kerülő adatok a természetföldrajzi értelemben vett Bakony-hegység és Veszprém megye területéről, 15 év mintegy 160 terepútjáról származnak. (1. ábra)

Miután ma már természetvédelmi okokból korlátozott számban gyűjthetők be az egyes fajok előfordulását bizonyító példányok – sok esetben a körülmények sem teszik lehetővé a begyűjtést –, összeállításom elsősorban terepi megfigyelések adatait tartalmazza. Amennyiben a terepi körülmények nem tették lehetővé a faj meghatározását (pl. annak lárváállapota miatt), úgy esetenként a mesterséges körülmények közötti kinevelést is alkalmaztam. Saját észleléseim mellett egyes esetekben más adatközlők (elsősorban munkatársaim) hiteles, bizonyított adatait is felsoroltam összeállításomban. (Ezt az érintettek nevének közlésével jeleztem a listában.) Így azoknak az állatoknak az adatait is megadtam, melyeket elhullott állapotban hoztak be intézményünkbe, de tartósításra már alkalmatlanok lévén gyűjteményünkbe nem kerülhettek elhelyezésre. Az adatok közreadásával elsődleges célom az egyes fajok hegységbeli elterjedésére vonatkozó ismeretek bővítése volt.

Faunisztikai adatok

A használt rövidítések magyarázata:

H = hím, **juv.** = juvenil, **ad.** = adult, **N** = nőstény, **tszf.** = tengerszint felett

Betű – számkód (pl. E/F 4a): az adott lelőhely térképi azonosítására szolgáló „koordináta”.

AMPHIBIA

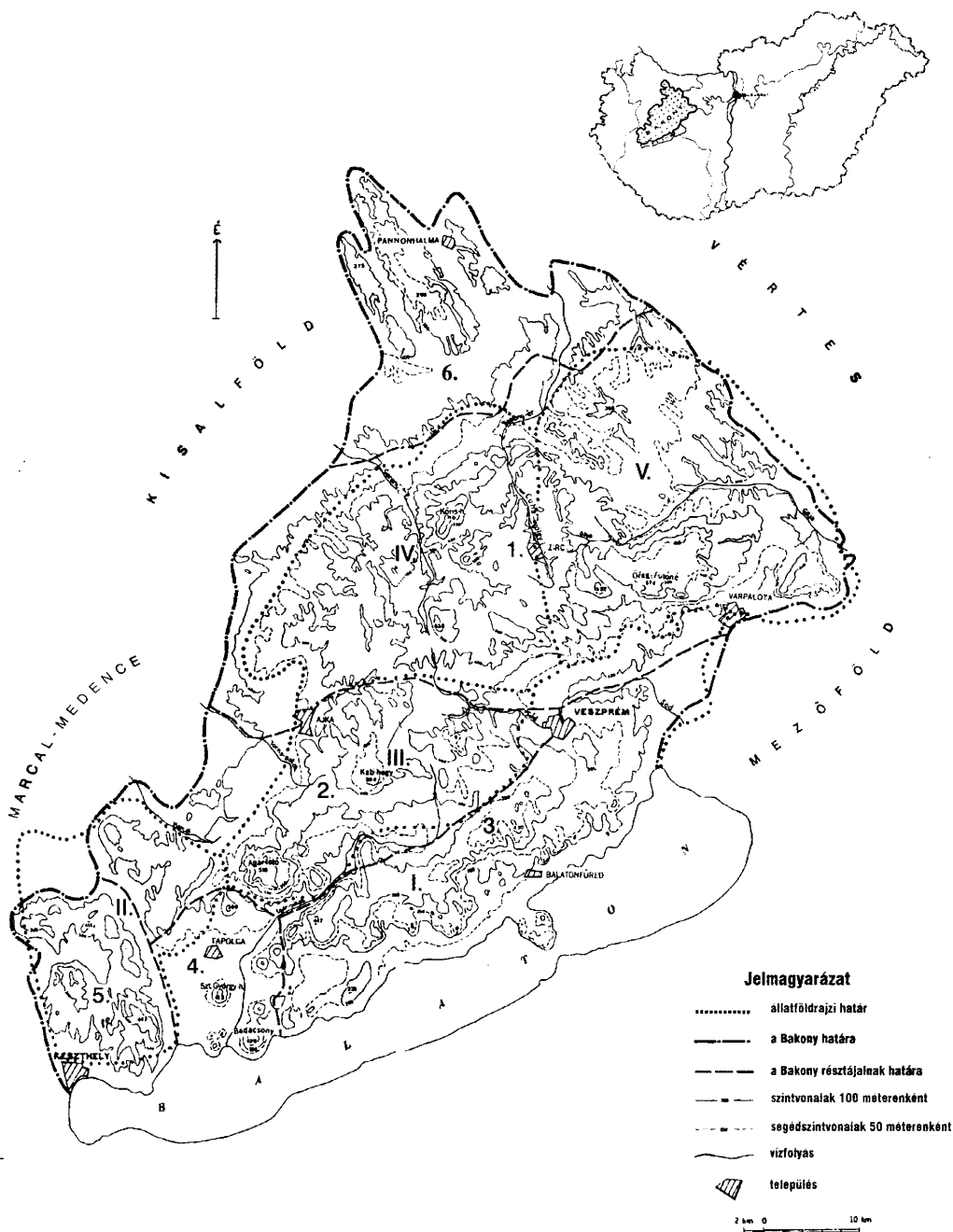
Caudata

Salamandridae

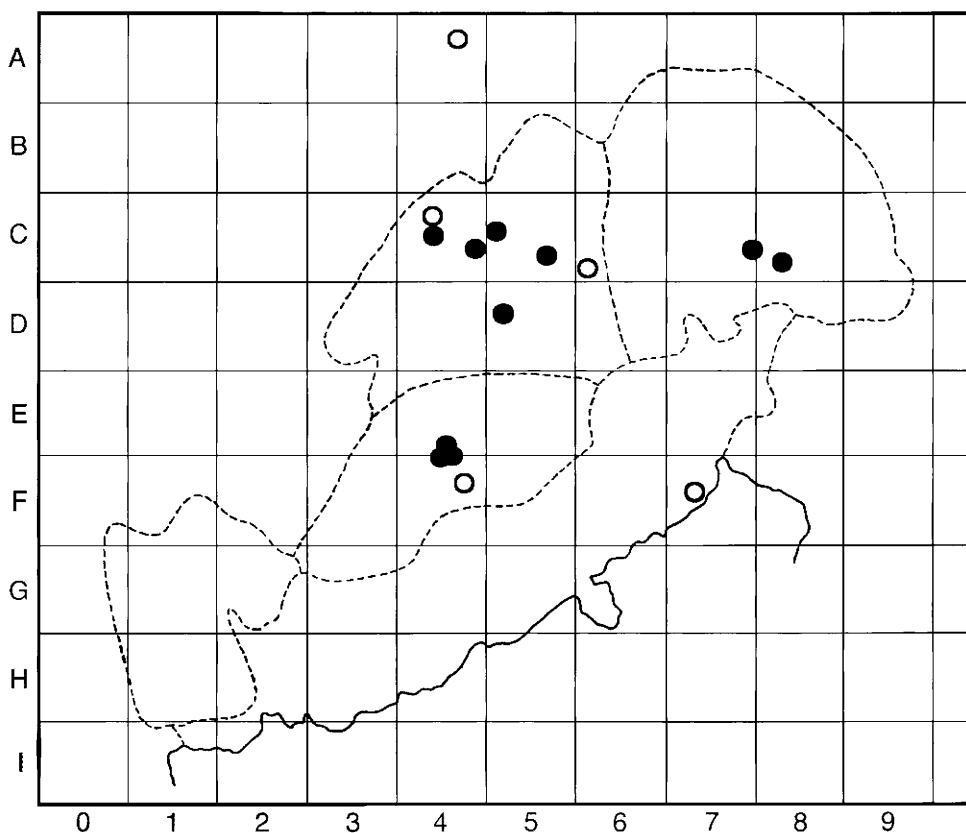
Triturus alpestris Laurenti, 1768

A Bakony hegység területéről ez idáig csak a Déli-, az Északi- és a Keleti-Bakonyból előkerült fajt a Marián-féle monográfia szerint 1936 tavaszán Molnár Gábor fedezte fel a hegységben (MARIÁN 1988). Megjegyzendő azonban, hogy Dornay Béla már 1927-ben megjelent „Bakony” útikalauzában felsorolja e fajt, mint az említésre érdemes csúszómászók egyik bakonyi képviselőjét (*Molge alpestris*) (DORNYAY 1927).

Előfordulási adatai: 1981. V. 15.: **C5** Porva, Bánfa-tető (vagy Bánka-tető); 8 pld - 5 H + 3 N - nyiladékút pocsolyáiban; 1983. IV. 05.: **E4** Nagyvázsony, Kab-hegy É-i oldala - 16 H + 5-6 N; IV. 06.: **E/F4a** Nagyvázsony, Kab-hegy Ny-i oldala Nyírtó körzetében - 2 H + 2 N; Nagyvázsony, Kab-hegy É-i oldala 450 m tszf.-nél (B5 nyiladék) - 1 H + 5H és 1 N (B3 nyiladék); IV. 08.: **E/F4** Nagyvázsony, Kab-hegy csúcsa 550 m tszf.-nél (F6 nyiladék) - 9 H + 1 N és 12 H + 1 N; 1987. V. 12.: **C8** Isztimér, Sárberék (11/0-ás erdészeti oszlopnál) - 1 N (harckocsi-beálló gödörben kialakult pocsolyában sok száz békalárva között); VI. 14.: ui.- 1 N; 1990. V. 17.: **C4a** Ugod, Csatorna-förtés-árok és Molnár-kút-árok között - 7-10 pld (H, N); VII. 29.: **D5** Hárskút, Mocsár - 2 H; 1994. IV. 09.: **C4b** Homokbödöge, Öreg-Séd völgye - 1 H; VI. 22.: **C5b** Bakonyszűcs, Öreg-Szarvad-árok - 2 N; 1995. VII. 14.: **C7** Isztimér, Klára-kút környéki bükkös - min. 5 pld lárváállapotban. (Megjegyzés: A keréknyomokban kialakult pocsolyákban kb. 300 db *Triturus* lárvá volt, melyekből 5 pld-t elhoztam, s akváriumi körülmények között felneveltem. Kifejlődve minden egyed e fajnak bizonyult.) (2-4. ábra)

1. ábra: A Bakony hegység természetföldrajzi tájbeosztása (1–6.) és állatföldrajzi felosztása (I–V.)
 Jelmagyarázat: 1. Északi- (Öreg) Bakony, 2. Déli-Bakony, 3. Balaton-felvidék, 4. Tapolcai-medence,
 5. Keszthelyi-hegység, 6. Bakonyalja és a Pannonhalmi-dombság;
 I. Balaton-felvidék, II. Keszthelyi-hegység, III. Déli-Bakony, IV. Északi-Bakony, V. Keleti-Bakony

2. ábra: *Triturus alpestris* Laurenti és *Triturus vulgaris* L. előfordulási helyei a Bakony hegységben és peremterületein (1980–1995.) Jelmagyarázat: T. a. – ●, T. v. – ○

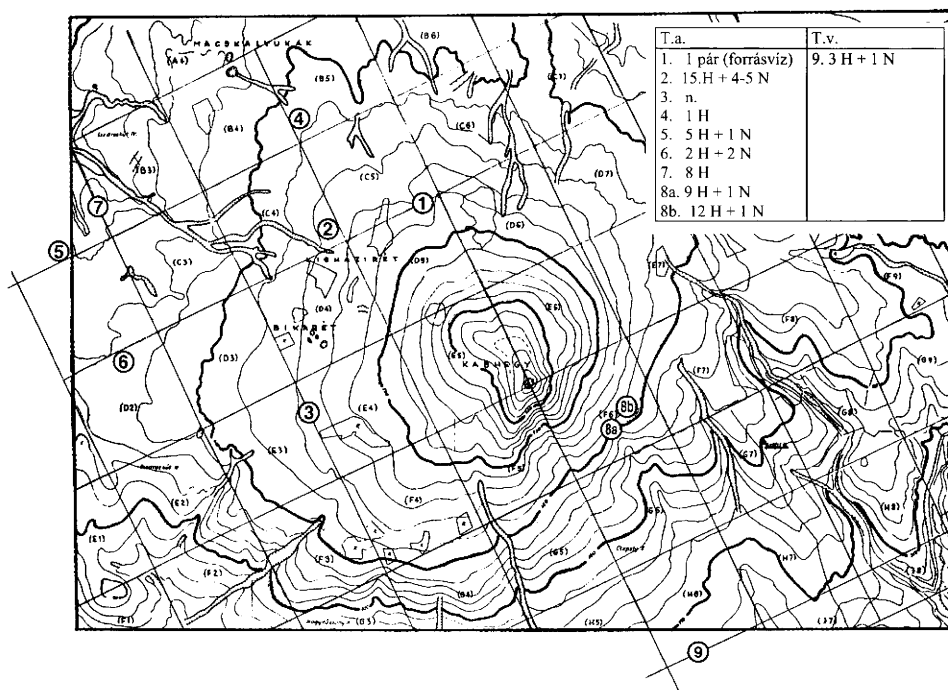
Triturus vulgaris Linnaeus, 1758

Előfordulási adatai: 1983. IV. 08.: **F4** Nagyvázsony, Kab-hegy (Felső-Fortélyos É-i része) - 1 H + 3 N (nyiladékkút pocsolyájában); 1988. IV. 20.: **C6** Zirc, Szarvaskút (országút széli murvagödrök) - min. 30 pld H és N (1993-ban erdészeti munkálatok kapcsán gyökeres fatuskókkal feltöltötték a területet); 1989. IV.11.: **C4** Homokbödöge, Öreg-séd völgy (Bükkös-árok aljánál) - 14 pld H és N.; 1994. VI. 02.: **F7** Balatonalmádi-Káptalanfüred, Kőcsi-tó - 1 pld.(lárva); 1995. XII. 02.: **A/4** Sokorópátka, Barátok-vára - 1 pld. (juv.; talaj-csapdában; Kutasi Csaba). (2–3 ábra)

Salientia

Discoglossidae

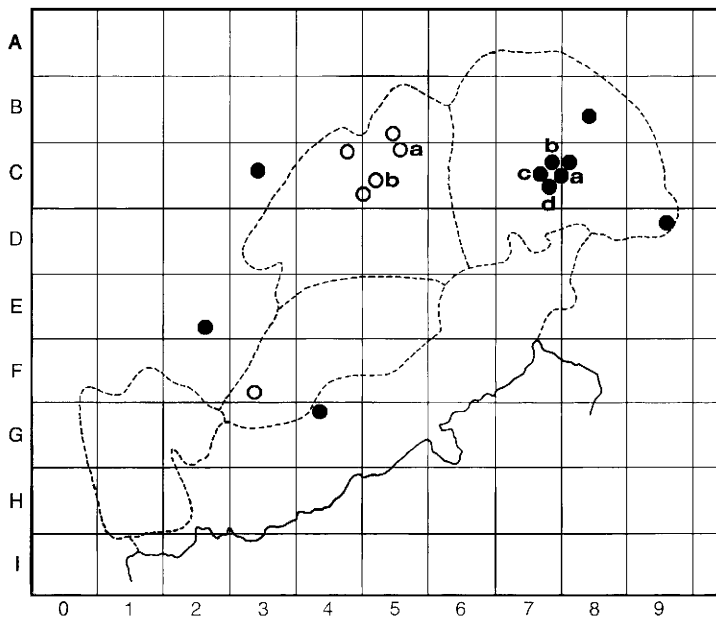
A Bakonyi Természettudományi Múzeum gerinces gyűjteményében lévő *Bombina* példányok vizsgálata szerint a területen előforduló két faj egyedei nagymértékű hibridizációt mutatnak. SÍPOS (1986) szerint a „sárgahasú unka tiszta populációi a Bakonyban már ritkák, szinte csak a magas hegyek (pl. Csengő-hegy) egyes út menti állandóvízű pocsolyáira korlátozódnak.”

3. ábra: *Triturus alpestris* Laurenti és *Triturus vulgaris* L. előfordulási helyek a Kab-hegyen 1983. IV. 05–08. között.

4. ábra: Alpesi götte (hím) keréknyomban kialakult időszakos vízi élőhelyen – Északi-Bakony, Csapó-hegy (fotó: Barta Zoltán)

5. ábra: *Bombina bombina* L. és *Bombina variegata* L. előfordulási helyek a Bakony hegységben és peremterületein (1980–1995.év) Jelmagyarázat: B. b. – ●, B. v. – ○

Bombina bombina Linnaeus, 1761

Előfordulási adatai: 1987. IX. 21.: **G4** Kapolcs/Vigántpetend, Egervíz - 3 pld.; 1994. III. 24.: **E2** Nemeshany, Nyáros- és Sósi-dűlő - 1 pld (ligetes nyíresben lévő vízállásos árokban); X. 03.: **D9** Iszkaszentgyörgy, Cicemalom halastavai (6. ábra) - 1 pld; 1995. VI. 02.: **B8** Mór, halastó a Tárnoki-erdő ÉNy-i oldalán - min. 1 pld; VI. 16.: **C7a** Bakonycsérnye, Dorró-hegy ÉNy-i oldala - min. 5-6 pld; VI. 16.: **C7b** Bakonycsérnye, Szarvas-bükk Gaja-völgyi alja - 1 pld; VII. 07.: **C7c** Jásd, Kőbánya-forrás völgye - min. 12 pld; VII. 14.: **C7d** Isztimér, Klára-kút körzete - 12 pld (idős bükkösben, keréknyomokban kialakult időszakos tócsákban); VII. 23.: **C3** Nóráp, halastó D-i pereme - min. 2-300 juv. pld (száraz marhalegelőn időszakos pocolyában és környékén); VIII. 14.: **C8** Balinka, Kisgyónbánya tava - 1 pld. (5. ábra)

Bombina variegata Linnaeus, 1758

Előfordulási adatai: 1990. V. 15.: **C4** Ugod, Kapa-földi-árok - 4 pld.; 1991. VII. 01.: **B5** Fenyőfő, Zabola (lucos) - 4-5 pld (útmenti pocolyában); **C5a** Porva, Csárda-tető - 1 pld; VII. 23.: **D6** Gyulafirátót, Esztergályi-völgy - 2 pld; 1993. X. 02.: **C4/5** Ugod, Vörös-János-séd völgyi tó - 1 pld; 1994. X. 26.: **C5b** Bakonyszűcs, Öreg-Szarvad-árok - 1 pld; 1995. IV. 22.: **F3** Sáska, Agár-tető É-i oldala (Királykút) - 1 pld. (5. ábra)

Pelobatidae

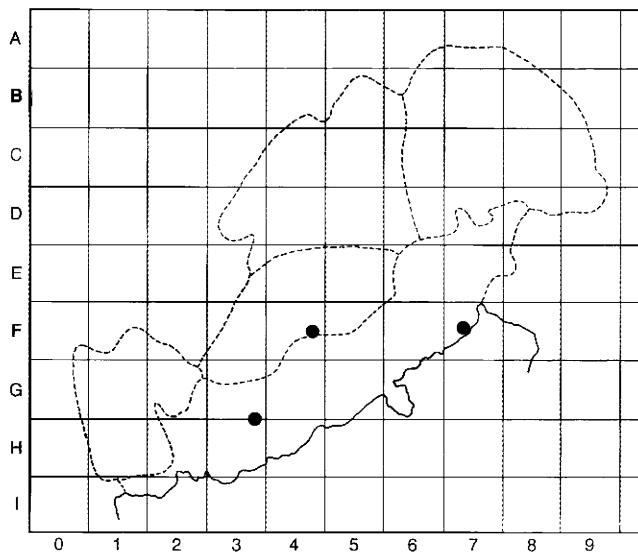
Pelobates fuscus Laurenti, 1768

A Bakony hegység területén előforduló békafajok közül az eddigi kutatások szerint ez a legritkébbnek tekinthető faj.

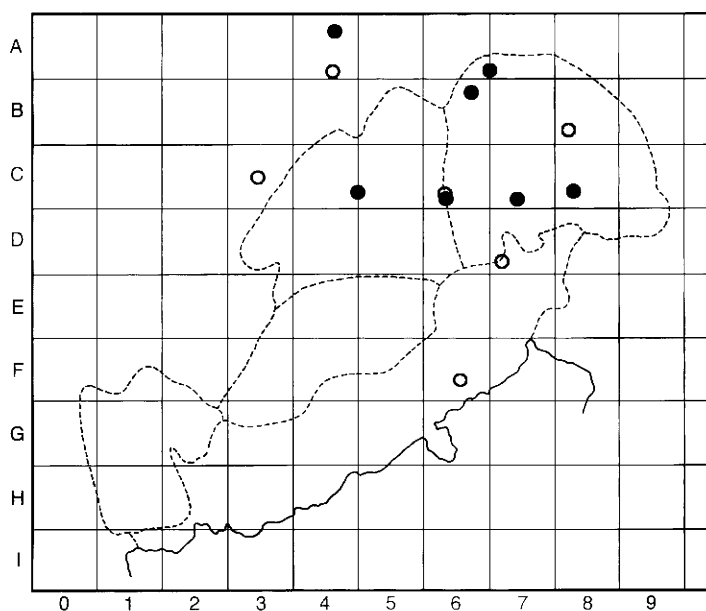
Előfordulási adatai: 1980-as évek: **F4** Pula, Náci-hegy – Horváthné dr. Harmat Beáta közlése szerint a heggyen lévő szőlőjükben ásáskor rendszeresen előkerültek egyedei; 1987. VI. 15.: **G/H3** Mindszentkál, Öreghegy - min. 3-4 pld (Széplaki Imre /Veszprém/ - szóbeli tájékoztatása szerint a területen fekvő szőlőjükben rendszere-

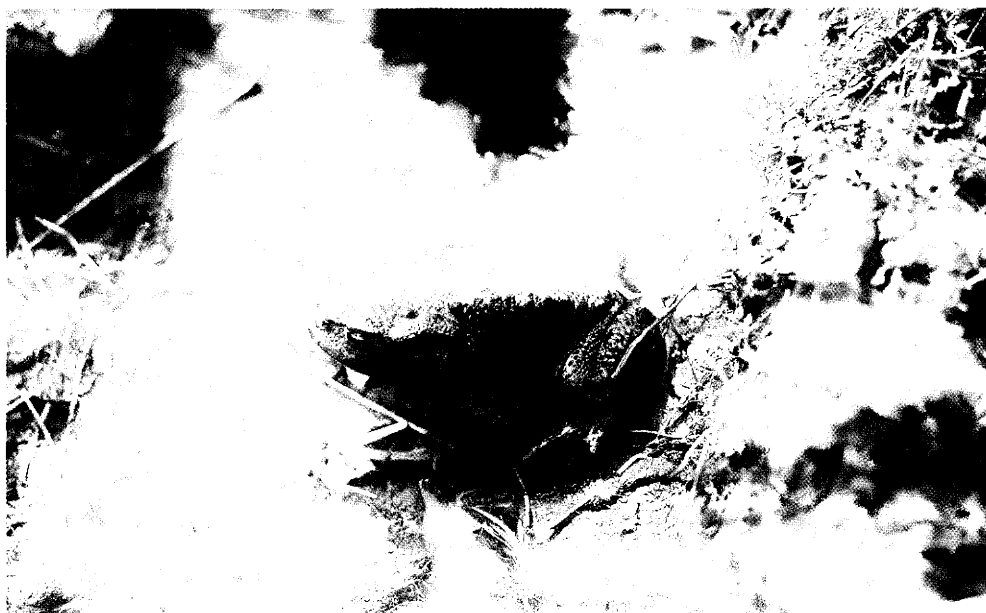
6. ábra: Cicemalom halastavainak (Iszkaszentgyörgy) gátjain 1993. augusztus 8-án szinte lépni nem lehetett a „zöld békák” (*Rana* sp.) fiataljainak sokaságától. Mellettük számos vízimadár faj előfordulása – pl. 20 db *Podiceps cristatus*, 15 db *Ardea cinerea*, 11 db *Phalacrocorax carbo* stb. – utalt az ekkor még „virágzó” vízi élet jelenlétére. A következő évtől fogva már a képen látható száraz medrek látványa fogadta az ide látogatót (fotó: Barta Zoltán)

7. ábra: *Pelobates fuscus Laurentii* előfordulási helyek a Bakony hegységben és peremterületein (1980–1995.)

8. ábra: *Bufo bufo* L. és *Bufo viridis* Laurenti előfordulási helyei a Bakony hegységben és peremterületein (1980–1995.) B. b. – ●, B. v. – ○

9. ábra: Barna varangy a Keleti-Bakony egyik erdei útján – Isztimér, Sárberek, 1992. IV. 26.
(Fotó: Simon Károly)

10–12. ábra: A vizes élőhelyek utóbbi évtizedekben tapasztalt eltűnésének folyamatát jól szemlélteti a nagyvelegi halastó sorsa is. Az 1995. július 14-én leengedett állapotban talált tó medrét 5 éve már csak „gyomtenger” borítja. (Fotó: Barta Zoltán)

sen előfordultak a faj egyedei; 1987 nyarán 1 pld-t mutatóba be is hozott a Bakonyi Természettudományi Múzeumba); 1988. V.: **F7** Alsóörs, autós-kemping homokos strandja - 4-5 pirregő pld is szolt egy este (Molnár István közlése) (**7. ábra**).

Bufonidae

Bufo bufo Linnaeus, 1758

Előfordulási adatai: 1987. IV. 08.: **C4/5** Ugod, Vörös-János-séd völgyi tó - több száz párzó példány; 1992. IV. 26.: **C8** Isztimér, Sárberék - 1 pld; 1994. III. 17.: **C6** Zirc, Királykúti-erdő K-i oldali tavai (Cuha-patak eredése) - 3 pld; VI. 26.: **C7** Tés, Öreg-Futóné É-i oldala Töröny-kunyhónál - több száz (ezer?) lárv (idős bükösökben, nyiladékhúton lévő két időszakos, tisztavízű erdei tócsában); VII. 14.: **A6/7** Bakonyszombathely, Nagyházi-erdő (szálas cseresek) - min. 70-80 db (1,5-2 cm-es, vonuló példányok); VII. 14.: **B6** Réde, Bírósági-rész - Posványkellő-völgy - min. 7-8 juv. pld; 1995. VII. 21.: **A4** Sokorópátka, Bő-torok-völgy - 8 juv. (talajscapdában; Kutasi Csaba) (**8-9. ábra**).

Bufo viridis Laurenti, 1768

A Keleti-Bakonyból mind a mai napig szinte teljesen hiányoznak a faj elterjedésére, gyakoriságára utaló adatok.

Előfordulási adatai: 1993. VI. 04.: **D7** Hajmáskér, Nagymező (Szlézinger-völgy körzete) - 1 pld; 1995. V. 01.: **C6** Zirc, Nagy-földek - 1 pár + petezsinórok (keréknyomban kialakult pocsolában); VII. 21.: **A4** Lovászpata, Pölöskeintanya - 1 juv. (napraforgótáblában, halastó mellett); VII. 22.: **B8** Nagyveleg, Öreg-hegy alji halastó (**10-12. ábra**) (Velegi vízfolyás) - 1 juv. (a víz leengedése miatt kiszáradt tőfenéken); VII. 23.: **C3** Nóráp, halastó D-i pereme - 1 juv. (száraz marhalegelőn); VIII. 15.: **F6** Csopak, Tódi-mező - 1 ad. (murvás úton elütve) (**8. ábra**).

Hylidae

Hyla arborea Linnaeus, 1758

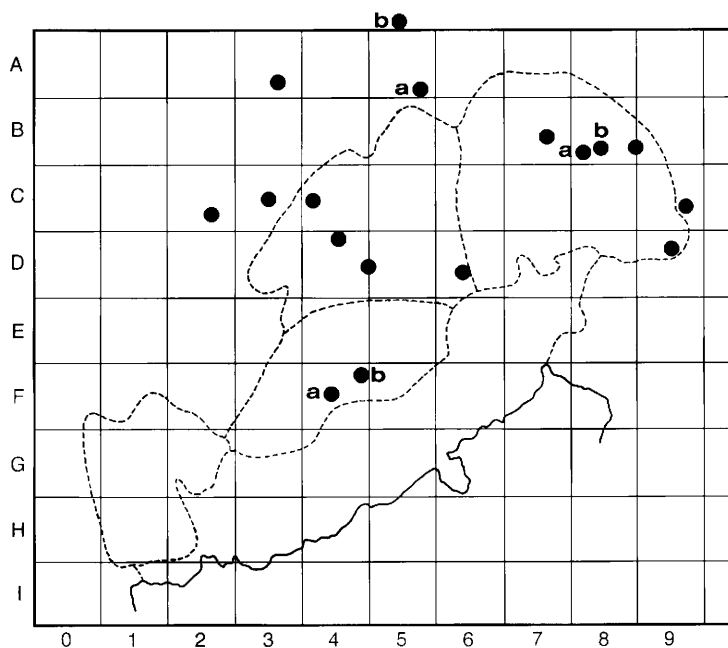
Előfordulási adatai: 1986. X. 03.: **F4a** Pula, Nagy-Sás-tó - nagyon sok juv pld (min. 30-40 pld, csak amit láttam); X. 03.: **F4b** Nagyvázsöny, Gellért-tó - 8-10 pld; 1990. IX. 14.: **D4/5** Csehbánya, Érclyukak - Kődomb - min. 2-3 helyen szólnak; IX. 14.: **D4** Iharkút, Pap-kút környéke - 1 pld szól; 1992. V. 19.: **D6** Gyulafratót, Gyökeres-árok D-i pereme - 1 pld; 1993. VIII. 08.: **B8a** Nagyveleg, Öreg-hegy alji halastó - 1 juv., IX. 11.: u.itt min. 2 pld; IX. 09.: **A5a** Románd, Nyugati-csapás-tagok mocsaras része (a Rétkerti-patak mentén) - min. 1 pld szól; IX. 11.: **D9** Iszkaszentgyörgy, Cicemalom halastavai - min. 1 pld szól; IX. 11.: **B8/9** Mór, Remete-hegy K-i oldalának halastavai - min. 1 pld; 1994. IX. 08.: **B8b** Mór, halastó a Tárnoki-erdő ÉNy-i oldalán - min. 2 pld szól; IX. 13.: **A5b** Ravasz, Gödör-dűlő halastó - 1 pld; IX. 26.: **C2** Dáka, Tilos-erdő - 1 pld; IX. 26.: **C4** Nagytevel, víztározó - min. 4 pld; IX. 26.: **C3** Nóráp, halastó - 3 pld; X. 03.: **D9** Moha Ny-i széle - 1 pld; X. 03.: **D9** Iszkaszentgyörgy, Cicemalom halastavai - 1 pld; 1995. V. 01.: **C6** Zirc, Nagy-földek (**15. ábra**) - 1 pld (keréknyomban kialakult pocsolában); V. 08.: **B8b** Mór, Tárnoki-erdő ÉNy-i oldala - min. 2 ad. pld (halastó menti gabonátáblában, földúton); X. 08.: **B7** Súr, horgászto a Csapszári-erdő DK-i oldalán - több pld szól; X. 17.: **A3** Vaszar, halastó (Jánosmajor É-i oldalán) - min. 2 pld szól (**13-14. ábra**).

Ranidae

Megjegyzés: A zöld- vagy vízbékák (*Rana esculenta* komplex) csoportjába tartozó fajoknál (*Rana ridibunda*, *Rana lessonae*) - gyakori kereszteződéseik következtében - a határozóbélyegeket olyan nagy varianciát mutatnak, hogy az egyedek besorolására terepi körülményeim közepette nem nyílt mód (részben a csoportba tartozó egyedek nagy száma miatt sem). Ezért jelen listából kihagytam a tavibékát (*Rana ridibunda*), a kis tavibékát (*Rana lessonae*) és hibridjüket a kecskebékát (*Rana „esculenta”*).

Rana arvalis wolterstorffi Fejérváry, 1919

Előfordulási adatai: 1989. III. 16.: **E2** Káptalanfa, Sárosfőpuszta halastavai - min. 100 pld (sok nászruhas hím) (**16. ábra**).

13. ábra: *Hyla arborea* L. előfordulási helyek a Bakony hegységben és peremterületein (1980–1995.)

14. ábra: Zöld levelibéka (Fotó: Barta Zoltán)

Rana dalmatina Bonaparte, 1840

Előfordulási adatai: 1988. IV. 17.: **E3a** Bakonygyepes - 2 pld; 1992. IV. 11.: **C/D7** Tés, Szúnyog-völgy Ny-i alja - 1 ad. + peték.; IV. 26.: **C8a** Isztimér, Sárberék - 1 ad. + lárvák; 1994. V. 26.: **B7** Aka, halastavak - 1 pld. (juv.); VI. 02.: **F6** Balatonalmádi-Káptalanfűred, Köcsi-tó - 1 pld (juv.) VI. 26.: **C7a** Tés, Öreg-Futóné É-i oldala (Toronyi-kunyhónál) - kb. 100 lárv (Bufo bufo lárvákkal); VIII. 23.: **C9** Fehérvárcsurgó, Csurgói-tároló - 1 pld; IX. 13.: **A5** Románd, halastó - 1 pld; IX. 26.: **C2** Dáka, Tilos-erdő - 1 pld; IX. 27.: **E3b** Padragkút, Lőrinci-tó - 1 pld; X. 03.: **B6** Bakonyszentkirály, Hajmás-pusztai tavak - 1 pld; 1995. IV. 22.: **H3** Badacsonytomaj, Badacsony (Klastrom-forrás fölött) - 1 ad.; **F3** Sáska, Agár-tető É-i oldala, Király-kút és Csurgó-árok között (Dabos) - min. 3-4 pld.; VII. 07.: **C7b** Jásd, Kőbánya-forrás völgye - 1 ad.; VII. 14.: **C7/8a** Bakonycsernye, Akasztó Ny-i oldala - 2 ad.; **C8a** Isztimér, Hamuház, Úttörő-forrás környete - 1 ad.; VII. 22.: **C8b** Bakonycsernye, Farkaskúti-irtás - min. 4-5 pld (ad. és juv.); **B8** Nagyveleg, Öreg-hegy alji halastó (Velegi-vízfolyás) - 1 juv.; VII. 23.: **C8c** Balinka, Dóra-hegy K-i oldala - 1 pld. (Futó János); VII. 25.: **C7** Isztimér/Tés, Galamb-berek - kb. 10-15 pld. (Kasper Ágota); X. 12.: **E/F2** Káptalanfa, Sárosfőpusztai halastavak - 1 ad.; X. 19.: **F6** Lovas, Piarista-erdő - 1 pld. (**16-17. ábra**).

REPTILIA

Sauria

Lacertidae

Lacerta agilis Linnaeus, 1758

A Keleti-Bakony nagy részéről, ill. a Pannonhalmi-dombság területéről alig vagy egyáltalán nem rendelkezünk a faj előfordulására vonatkozó korábbi adatokkal.

Előfordulási adatai: 1985. X. 20.: **B/C5a** Fenyőfő, Tóth-árok É-i pereme - 2 pld; 1986. IV. 06.: **C6** Zirc, Nagy-földek - 1 pld; 1987. VI. 30.: **B/C5b** Fenyőfő, Kakashegy - min. 1 pld; 1989. VII. 08.: **E/F2** Káptalanfa, Sárosfőpuszta - 1 pld; VII. 11.: **B6, B/C6** Bakonyszentkirály, Zörög-tető - 1 pld, Vadas-árok Ny-i alja - 1 N; 1990. V. 17.: **C4/5** Ugod, Molnár-kúti-árok alsó szakasza - 1 N; 1991. VII. 10.: **C7a,b,c** Tés, Répa-dűlő - 1 pld, Csollányos - 1 pld, Pahonya - 1 pld; 1992. IV. 14.: **E2** Somlószlós, Gerő-kúti országútrész - 1 N; VI. 16.: **D7** Tés, Hegyes-Berek DNy-i alja - 1 N; VI. 17.: **C7d** Szápár, Szápári-ér völgye (Szőlőhegy) - 1 N; VI. 17.: **C7e** Bakonycsernye, Szápári-ér völgye (Zsidári-földek) - 2 H pld; VI. 24.: **E5** Márkó, Csapberekpuszta D-i oldala - 1 N; VI. 24.: **D/E5** Herend-Majolikagyár, Nyáros-berek É-i oldala - 1 N; VI. 25.: **A5** Románd, Országúti-dűlő É-i pereme - 3 pld (égerültetvényben); VI. 28.: **D8a** Várpalota, Kis-Sárréti tavak - 1 H pld; 1993. VI. 22.: **B5** Fenyőfő, Tóth-árok murvabánya - 1 N; VI. 23.: **F7a** Balatonalmádi, Megye-hegy - 1 H; VI. 30.: **F7a** Balatonalmádi, Megye-hegy - 1 N; VIII. 23.: **C7d** Szápári-ér völgye (Szőlőhegy) - 1 juv.; VIII. 24.: **C7e** Bakonycsernye, Szápári-ér völgye (Zsidári-földek) 2 N (fenyőcsemetékkel beültetett parlagterületen); IX. 24.: **B3** Vaszar, halastó gátja - 7-8 juv. pld; IX. 24.: **A4** Lovászpata, Pölöskeitanya, halastó gátoldala - 2 juv. pld; 1994. III. 05.: **D7a** Öskü, Bér-hegy D-i heglábereme - 1 pld (juv.); IV. 15.: **F7b** Alsóörs, Felső-Mál - 1 N; V. 11.: **D8b** Öskü, Bántapuszta K-i oldala (meddőhányó) - 1 H; VIII. 23.: **B/C7** Bakonycsernye, Alsó-Baláta - 1 juv.; VIII. 23.: **C9** Fehérvárcsurgó, Csurgói-tó ÉNy-i pereme - 1 N; IX. 02.: **D7b** Tés, Bér-hegy - 1 H + 2 juv.; 1995. IV. 20.: **H1** Cserszegtomaj, Pisti-útja - 2 pld (juv.); V. 03.: **F6** Csopak, Öreg-hegy É-i oldala - 1 pld; VI. 29.: **B/Cc** Fenyőfő, Hársas-kúti-árok É-i pereme - 1 N; VII. 04.: **D/E6** Gyulafirátót, Rátóti-Nagymező (Peres ÉK-i oldala) - 1 H pld; VII. 23.: **A4** Lovászpata, Pölöskeitanya, halastó gát része - 1 N pld. (**18. ábra**).

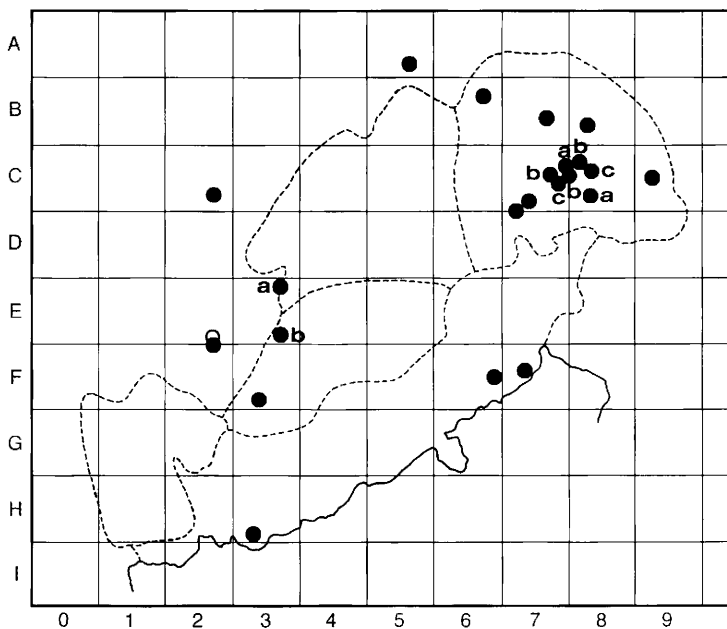
Podarcis muralis Laurenti, 1768

Az eddigi kutatások alapján a faj populációi szigetszerűen elszórt foltokban élnek a Bakony hegység területén - hasonlóan a magyarországi elterjedéshez. Az évtizedekkel ezelőtt fellelt lelőhelyeken (pl. Vinye, Ugod, Somló, Tátika stb.) ma is megfigelhető egyedek stabil populációkat jeleznek.

Előfordulási adatai: 1990. V. 17.: **C5** Ugod, Molnár-kút árok - 1 H pld; V. 17.: **C4/5** Ugod, Vörös-János-séd völgye (erdei feltáróút rézsűs, avarborított oldalai) - kb. 40-50 pld (H és N) a Gerence-völgy és a Kis-Sózó-árok közti szakaszon; 1992. IX. 10.: **G3** Sáska, Emberkő fölötti sziklás gerinc - 1 ad. + 1 juv. pld; 1993.

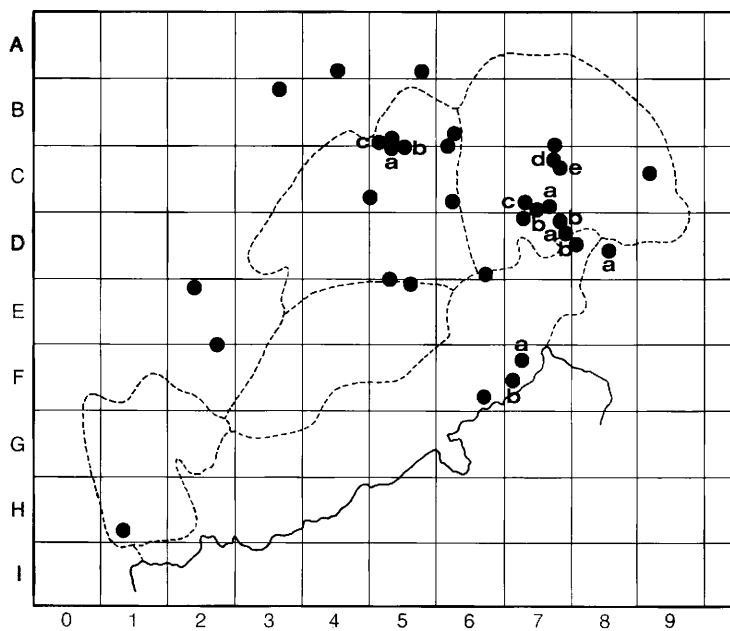
15. ábra: A zirci Nagy-földek – 1995. V. 01. Csapadékos időjáráskor a kátyús földutakon elsüllyedő nehéz munkagépek sok élőhely pusztulását okozzák (Fotó: Barta Zoltán)

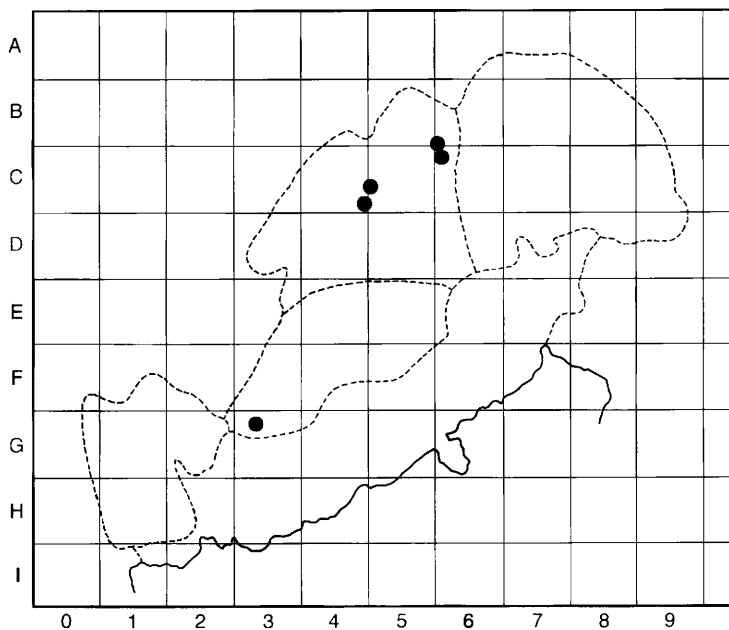
16. ábra: *Rana arvalis wolterstorffi* Fejérváry és *Rana dalmatina* Bonaparte előfordulási helyek a Bakony hegységben és peremterületein (1980–1995.) Jelmagyarázat: R. a. – ○, R. d. – ●

17. ábra: Erdei béka (Fotó: Barta Zoltán)

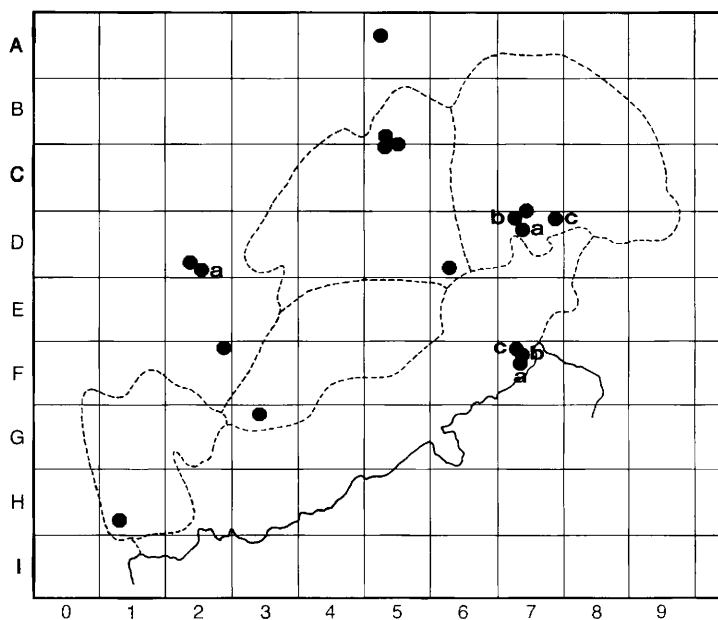
18. ábra: *Lacerta agilis* L. előfordulási helyek a Bakony hegységben és peremterületein (1980–1995.)

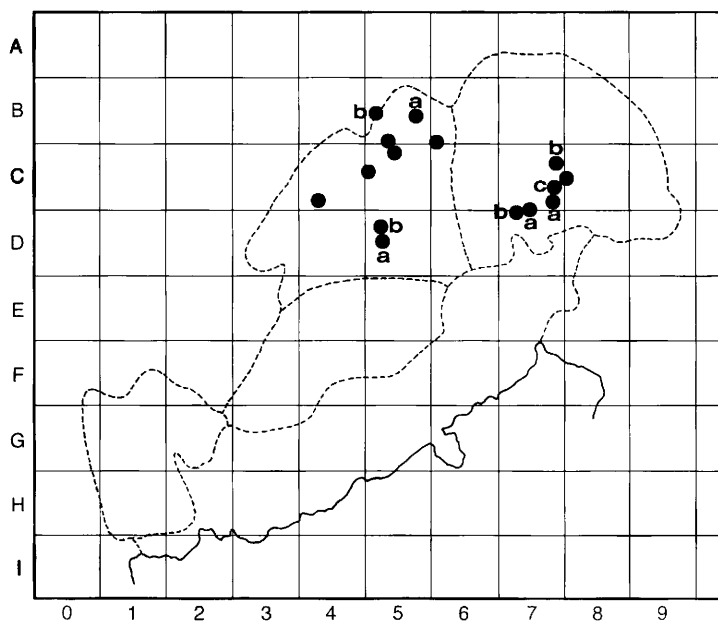
19. ábra: *Podarcis muralis* *Laurenti* előfordulási helyek a Bakony hegységben és peremterületein (1980–1995.)

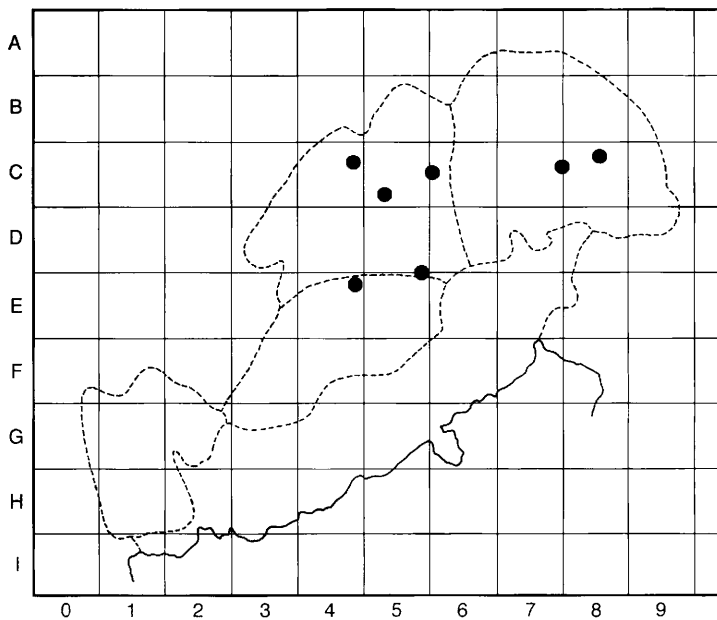
20. ábra: Fali gyík (Fotó: Barta Zoltán)

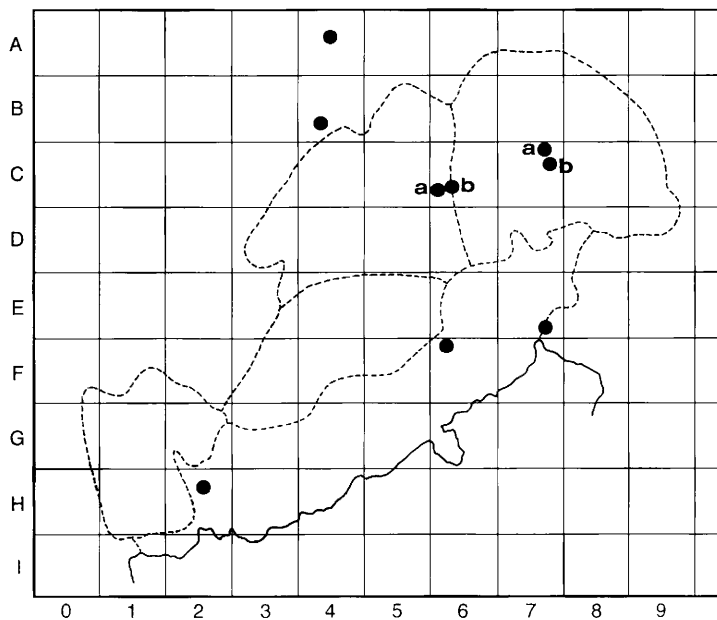
21. ábra: *Lacerta viridis* Laurenti előfordulási helyek a Bakony hegységben és peremterületein (1980–1995.)

22. ábra: *Anguis fragilis* L. előfordulási helyek a Bakony hegységben és peremterületein (1980–1995.)

23. ábra: *Elaphe longissima Laurenti* előfordulási helyek a Bakony hegységben és peremterületein (1980–1995.)

24. ábra: *Coronella austriaca Laurenti* előfordulási helyek a Bakony hegységben és peremterületein (1980–1995.)

VIII. 21.: **C6** Csesznek, Porva-Csesznek vasútállomás - 1 ad. pld; VIII. 21.: **B/C6** Bakonyszentkirály-Bakonyszentlászló, a Vinye és Porva-Csesznek vasútállomás közötti murvás úton (kb. Zörög-tető DNy-i aljánál) - 1 ad. pld. (**19-20. ábra**).

Lacerta viridis Laurenti, 1768

A Marián-féle monográfia (MARIÁN 1988) szerint a Keleti-Bakony és a Pannonhalmi-dombság területéről nincs korábbi előfordulási adata.

Előfordulási adatai: 1987. VI. 30.: **B/C5** Fenyőfő, Kakas-hegy - 1 pld; 1988. IV. 08.: **F2** Pusztamiske, Kígyópuszta - 1 H pld; 1990. IV. 13.: **C5** Fenyőfő, Tóth-árok murvabánya - 1 H pld; 1992. IV. 14.: **D2a** Doba, Somlóvásárhely (országút széli árok) - 1 N; V. 03.: **B5** Fenyőfő, Nagy-Zirci-úti dűlő - 1 H, Kis-Zirci-úti dűlő - 1 N; V. 16.: **C/D7** Tés, Móroc-tető - 1 pár (megfigyelő: Ott József); IX. 10.: **G3** Sáska, Csalán-völgy - 1 H; 1993. V. 10.: **D7a** Öskü, Felső-Balla É-i pereme - 1 pld; V. 10.: **D7b** Tés, Kerek-gyep - 1 pld; VI. 22.: **B/C5** Fenyőfő, Kakas-hegy - 1 H; VI. 23.: **F7a** Balatonalmádi, Megye-hegy (kőbánya) - 1 N; X. 06.: **F7b** Balatonalmádi, Rom-kúti völgy (forrás alatt) - 1 N; 1994. IV. 25.: **F7c** Szentkirályszabadja, Kő-hegy sziklatornya - 1 pár; IX. 02.: **D7c** Tés, Bér-hegy - 1 N; 1995. IV. 20.: **D2b** Somlóvásárhely, Somlóhegy (Bagolyvár) - 1 H; IV. 20.: **H1** Cserszegtomaj, Pisti-útja (Kő-hát) - 1 H; VI. 15.: **D6** Veszprém, Rátóti-Nagy-mező (Ny-i perem) - 1 pld; VII. 21.: **A5** Ravazd, Hármastarján (Emlékmű nyiladék) - 1 H pld. (**21. ábra**).

Anguidae

Anguis fragilis Linnaeus, 1758

A Keleti-Bakonyból korábban előkerült példányok többsége a kistáj nyugati „pereméről” származik. A táj kelet felé eső „belső” területeiről eddig hiányoztak a faj előfordulására utaló adatok.

Előfordulási adatai: 1987. VI. 30.: **B/C6** Bakonyszentkirály, Cuha-völgy - 1 pld; 1989. VI. 27.: **B5a** Bakonyszentlászló, Űstő-hegy D-i pereme - 1 pld; VII. 11.: **C4/5** Ugod, Gerence-völgy (Csatorna-főrtés mentén) - 1 pld; 1990. VI. 28.: **D5a** Hárskút, Hajag (Rendkő körzete) - 1 pld (Galambos István); **C4** Bakonyjákó, Magyar-föld - 1 pld; VIII. 05.: **D5b** Hárskút, Rák-tanya - 1 pld (Juharos Péter); 1991. VII. 01.: **C5** Fenyőfő, Kék-hegy (Mészegető-árok - Kecske-árok között) - 1 pld; 1992. V. 16.: **C/D7a** Tés, Móroc-tető - 1 pld (Ott József); VI. 16.: **C/D7b** Tés, Hegyes-berek DNy-i területe - 1 pld; 1993. V. 14.: **C7a** Tés, Tompa-völgy ÉK-i pereme - 1 pld; 1995. VI. 28.: **B5b** Pápateszér, Görgő-árok ÉK-i pereme - 1 pld; VI. 29.: **B/C5** Fenyőfő, Tóth-árok (Új-földeknel) - 1 pld; VII. 07.: **C7/8** Isztimér, Borjú-kút - 1 pld; VII. 23.: **C7b** Bakonycsérnye, Szarvasbükki-tó - 1 pld (Futó János); VII. 25.: **C7c** Isztimér, Galamb-berek - 1 pld (Kasper Ágota) (**22. ábra**).

Serpentes

Colubridae

Elaphe longissima Laurenti, 1768

Új lelőhelyeit sikerült kimutatni a Keleti-Bakony középső részének D-i felében, ahonnan korábbról teljesen hiányoztak az elterjedésére utaló adatok.

Előfordulási adatai: 1988. V. 10.: **C5/6** Borzavár - 1 pld (Renkő Attila - Polgár Ferenc); 1989. VI. 19.: **D/E5** Márkó (a hárskúti műúton elütve) - 1 pld (Juharos Péter); 1990. V. 17.: **C4** Ugod, Gyökeres-hegy - 1 pld; 1993. V. 19.: **E4** Városlőd, Kakas-taraj - 1 pld; IX. 24.: **C5** Bakonybél, Csúcs-hegy (műúton elütve) - 1 pld; 1994. VI. 01.: **C8** Balinka, József-völgy É-i pereme - 1 pld; 1995. VI. 18.: **D7** Öskü, Malom-kúti erdő - 1 pld (földúton elütve); VII. 14.: **C7/8** Balinka, Dorró-hegy K-i oldala (műúton elütve) - 1 pld. (**23. ábra**).

Coronella austriaca Laurenti, 1768

Korábban már ismert – szörványos – lelőhelyei mellett új előfordulásai váltak ismertté a Tapolcai-mendécből, a Balaton-felvidék K-i feléből, a Keleti- és Északi-Bakonyból, valamint a Bakonyaljáról.

Előfordulási adatai: 1981. VII. 12.: **C6a** Zirc, Csengő-hegy - 1 pld; 1985. X. 10.: **C6b** Zirc, MEZŐGÉP-telep - 1 pld (műhelyben - Hegedűs Attila); 1987. IX. 18.: **B4** Ugod, Franciavágás (fatelep) 1 pld; 1989. IX. 13.: **C7a** Szápár, Szőlőhegy - 1 pld (Hegedűs Attila); 1991. X. 23.: **F6** Nemesvámos - 1 juv. (Magyar

Lászlóné); 1993. IX. 16.: **E7** Litér, Papvásári-szőlő-hegy - 1 pld (homokbányában - Futó János); 1994. VI. 21.: **A4** Lovászpata, Bornát-ér Kis-kúti-dűlőnél; - 1 H (patakon átúszni szándékozó); 1995. VII. 07.: **C7b** Bakonycsernye, Inotapuszta - 1 pld; VIII. 16.: **H2** Raposka, Tapolca-patak mente (Oszlár) - 1 pld (szétvágva) (**24. ábra**).

Natrix natrix Linnaeus, 1758

A Bakony leggyakoribb kígyófajának hegységbeli elterjedése a korábbi adatok alapján a Keleti-Bakonyban volt a legkevésbé ismert. Az 1980-as évek közepétől számos új lelőhelyéről szereztünk tudomást e kistáj területén is.

Előfordulási adatai: 1987. X. 01.: **F1** Csabrendek, Melegvíz - 1 pld; 1988. IV. 19.: **F2** Nagytárkánypuszta, Melegvíz - 1 pld; 1989. IV. 13.: **C3/4** Nagytevel (belterületen) - 1 pld; IV. 14.: **C4a** Ugod, Királykapu - 1 pld; IX. 13.: **C8a** Balinka, Mecsértelep - 1 pld; IX. 26.: **C4b** Nagytevel, Uzsálpuszta - 2 pld; 1990. V. 08.: **C4c** Nagytevel, víztározó (Csuszkati-dűlő É-i oldalán) - 6 pld; V. 08.: **D4** Bakonyjákó, Hosszú-rét - 1 pld; 1991. VII. 03.: **C7a** Szápár, bányató (Szőlőhegy D-i aljában) - min. 10 pld; VIII. 15.: **A4** Lovászpata, Pölöskeitanya, halastó - 1 pld; 1992. V. 16.: **C/D7** Tés, Öreg-Futóné - 1 pld (sziklai környezetben - Ott József); VI. 17.: **C7a** Szápár, bányató - 1 pld; VI. 28.: **D8a** Várpalota, bányatavak (Kis-Sárréti) - 1 pld; 1993. VIII. 12.: **B2** Mezőlak, Szélmezői-tőzegtavak - 1 pld; VIII. 23.: **C7a** Szápár, bányató - 1 pld; IX. 11.: **D9** Iszkaszentgyörgy, Cice-malom halastavai - 1 pld (*Natrix natrix persa* alfaj); IX. 11.: **B8a** Mór, Tímárpuszta - 1 pld; 1994. VIII. 23.: **C9** Fehérvárcsurgó, Csurgói-tó - 1 pld; IX. 08.: **B8b** Mór, halastó a Tárnoki-erdő ÉNy-i oldalán - 1 pld; X. 16.: **G3** Monostorapáti, Agár-tető, Bokor-kaszáló (~350 m tszf-nél, murvás úton) - 1 pld; 1995. IV. 30.: **B6a** Bakonyszentkirály, Lováskút - 1 pld; VI. 16.: **D8b** Várpalota, Bánta (bányató) - 1 pld; V. 23.: **D8a** Várpalota, bányatavak (Beszállóakna) - 1 pld; V. 27.: **D8c** Ősi, Szerencsekereki-erdő - 1 pld; V. 30.: **B6a** Bakonyszentkirály, Lováskút - 1 pld; VII. 04.: **E5** Herend, tó - 1 pld; VII. 07.: **C7b** Bakonycsernye, Szarvasbükki-tó - 1 pld (Kutasi Csaba); VII. 07.: **C7c** Tés, Köves-domb - 1 pld; VII. 12.: **B6b** Veszprémmvasrány, Horváth-erdészak - 1 pld; VIII. 14.: **C8b** Balinka, Kisgyónbánya tava - 5 pld (juv.); VIII. 16.: **H2** Hegymagas, Dobroka (Kétöles-patak) - 1 pld. (**25. ábra**).

Natrix tessellata Laurenti, 1768

Előfordulási adatai: 1995. VII. 06.: **F7a** Káptalanfüred, vasútállomási móló - 1 pld; X. 19.: **F7b** Alsóörs, móló - 1 pld (a sétány aszfaltútján csúszik) (**25. ábra**).

MAMMALIA

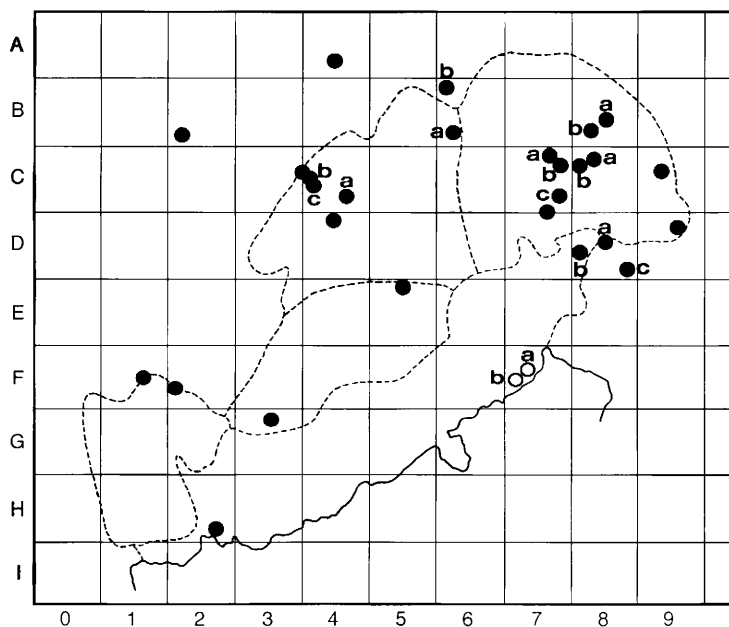
Az itt felsorolásra kerülő fajokról általánosságként az mondható el, hogy hegységbeli elterjedésükre, gyakoriságukra stb. vonatkozóan – a róluk eddig publikált adatok gyér száma, ill. a rájuk irányuló kutatások hiánya következtében – mind a mai napig nem rendelkezünk kellő ismeretekkel.

Rodentia

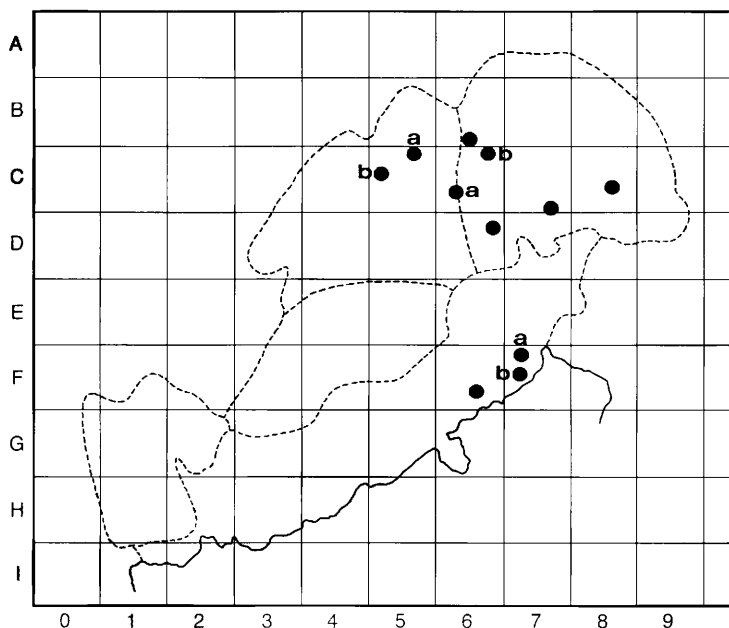
Sciuridae

Sciurus vulgaris Linnaeus, 1758

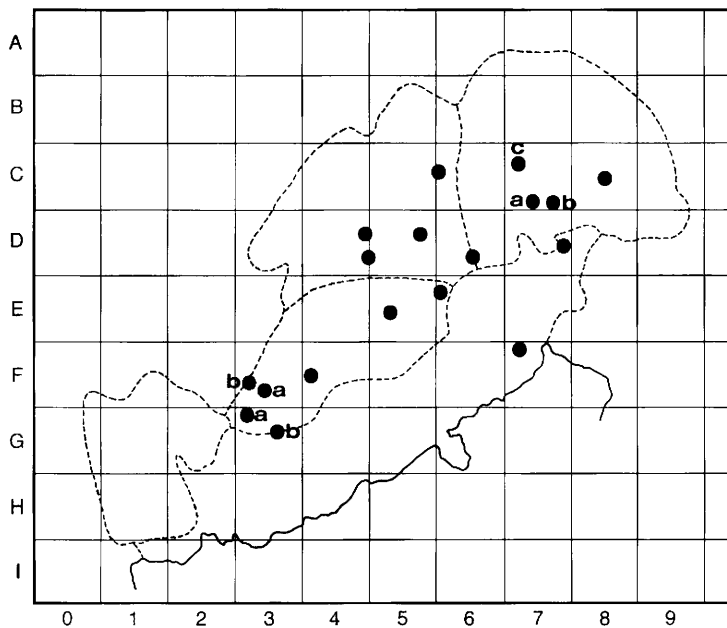
Előfordulási adatai: 1980-1995.: **C6a** Zirc, arborétum - rendszeresen megfigyeltem szinte minden arborétumi látogatásomkor 1-2 pld-ban (BARTA-ILOSVAY 1985); 1980. IX. 08. **F6** Csapok, Nosztori-tető - 1 pld; 1990. V. 04.: **C7** Tés, Kis-Futóné - 1 pld, Téses-tető - 1 pld; 1992. IV. 04.: **C6b** Dudar, Kis-kőszikla - 1 pld; V. 03.: **C5a** Fenyőfő, Zabola - 1 pld (fészekanyagot vizsg.); 1994. II. 02.: **F7a** Szenkirályszabadja, Kő-hegy - 1 pld; II. 03.: **D6** Olaszfalu, Nagy-Magyal - 1 pld.; II. 05.: **C8a** Isztimér, Burok-völgy (Ikerbarlang) - 3 pld.; III. 10.: **C5b** Bakonyszűcs, Öreg-Szarvad-árok - 1 pld; VI. 02.: **F7b** Alsóörs, Nagy-kő-orr - 1 pld; VI. 26.: **C8b** Isztimér, Burok-völgy (tűskési oldal) - 1 pld; 1995. IV. 30.: **B6** Csesznek, Töbör-hegy - 1 pld. (**26. ábra**).

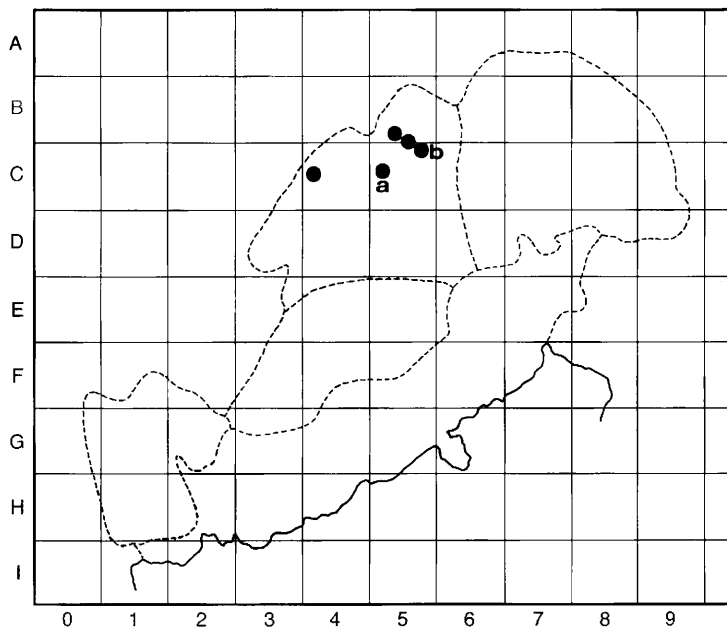
25. ábra: *Natrix natrix* L. és *Natrix tessellata* Laurenti előfordulási helyek a Bakony hegységben és peremterületein (1980–1995.) Jelmagyarázat: N. n.: ●, N. t. – ○

26. ábra: *Sciurus vulgaris* L. előfordulási helyek a Bakony hegységben és peremterületein (1980–1995.)

27. ábra: *Citellus citellus* L. előfordulási helyek a Bakony hegységben és peremterületein (1980–1995.)

28. ábra: *Muscardinus avellanarius* L. előfordulási helyek a Bakony hegységben és peremterületein (1980–1995.)

Citellus citellus Linnaeus, 1758

Előfordulási adatai: 1981. V. 13.: **E5/6** Márkó, Tégladűlő mente - 1 pld (Galambos István); V. 19.: **D6** Gyulafirátót, Rátóti-Nagy-mező (vasútvonal mente) - 1 pld (Galambos István); 1982. V. 04.: **C6** Borzavár, Csárda-völgy - min. 1 pld (telep); 1983. IV. 21.: **E5** Szentgál, Alszegei-rét - 6 pld (telep); 1986. V. 02.: **D4/5** Szentgál, Tobány - 20 pld (telep - Orbán Attila); VI. 21.: **F4** Öcs, Fehér-csapás - min. 50-60 pld (telep); VI. 21.: **D4** Csehbánya, Parés-börc - min. 1 pld (telep); VIII. 15.: **G3a** Sáska, Kecskvár-hegy környete - min. 2 pld (telep); VIII. 15.: **G3b** Hegyesd, Mogyorós-kút - min. 2 pld; X. 01.: **F3a** Szóc, Róka-harasz - telep; 1987. VII. 22.: **D6** Hárskút, Égett-hegy D-i pereme - min. 1 pld; VII. 22.: **D6** Pénzesgyőr, Gombás-hegy - min. 1 pld; 1990. X. 13.: **C7a** Tés, Luka-völgy - min. 10 pld (telep); 1991. VII. 02.: **C7a** Tés, Luka-völgy - Pahonya - min. 10 pld (telep); VII. 10.: **C7b** Tés, Csollányos - min. 5 pld; 1992. III. 05.: **F3b** Nyírad, Dörögdi-dűlő (Varga-tanya) - telep; VI. 30.: **C7a** Tés, Luka-völgy - min. 4-5 pld; 1993. VII. 16.: **D7** Öskü, Aranyoskúti-dűlő - min. 1 pld; 1994. V. 13.: **F7** Szentkirályszabadja/Balatonalmádi - Rom-kúti-völgy peremterülete (forráskörzet) - min. 20 pld (telep); V. 21.: **C7a** Tés, Luka-völgy - min. 3-4 pld (telep); VII. 05.: **C7c** Csetény, Tátár-hegy - min. 4-5 pld; 1995. VI. 18.: **C8** Isztimér, Csernyei-dűlő - 1 pld. (**27. ábra**).

Gliridae

A pelefélék két alkalomtól eltekintve minden esetben madarak részére kihelyezett mesterséges fészkek-
odúkból kerültek elő az odútelepek ellenőrzése alkalmával.

Muscardinus avellanarius Linnaeus, 1758

Előfordulási adatai: 1980. IV. 30.: **C5a** Bakonyszűcs, Cserbörce Ny-i oldala - 1 pld; 1982. V. 05.: **B/C5** Porva, Felső-erdő - 1 pld; 1983. VI. 11.: **B/C5** Porva, Csárda-tető - 2 pld; 1984. VI. 02.: **B5** Fenyőfő, Zabola - 1 pld; 1992. X. 06.: **B5** Fenyőfő, Zabola - 1 pld; 1993. V. 05.: **B5** Fenyőfő, Zabola - 1 pld.; V. 21.: **C4** Nagytevel, Ség-hegy É-i oldal (*Strix aluco* köpetből) - 1 pld.; (**28. ábra**).

Glis glis Linnaeus, 1758

Előfordulási adatai: 1980. VI. 23.: **B6** Bakonyzentlászló, Kesellő - 1 ad.; 1982. VI. 04.: **B6** Bakonyzentlászló, Kesellő - min. 1 ad.; IX. 21.: **C6a** Csesznek, Gézaháza - 1 pld (Ihász Ferenc); 1986. X. 15.: **B/C5** Porva, Felső-erdő - min. 9 pld (35 odúból álló odútelepen 9 odúban 1-1 pld, további 13 odúban pelefészek); X. 15.: **B5** Fenyőfő, Zabola - 7 pld (3 madárodúban a 25 odúból álló telepen); 1990. V. 01.: **C7** Csetény, községi park (erdő) - 2 „pár” (Gurdon Miklós - Kohus László); VI. 18.: **D5a** Hárskút, Hajag (bükkös Rák-tanyától D-re 1 km-re) - 1 ad. + 2 juv.; **D5b** Agusztin-tanya - 2 ad. (épületben); 1992. X. 06.: **B5** Fenyőfő, Zabola - 5 pld (odútelepen); 1993. X. 02.: **B5** Fenyőfő, Zabola - min. 5 pld.(odútelepen); 1995. V. 15.-IX. 15.: **C6b** Zirc, Árpád u.; erdőszéli családi házban ezen időszak alatt 11 pld-t fogtak élvező csapdával (Bakonyi Hajnalka) (**29. ábra**).

Carnivora

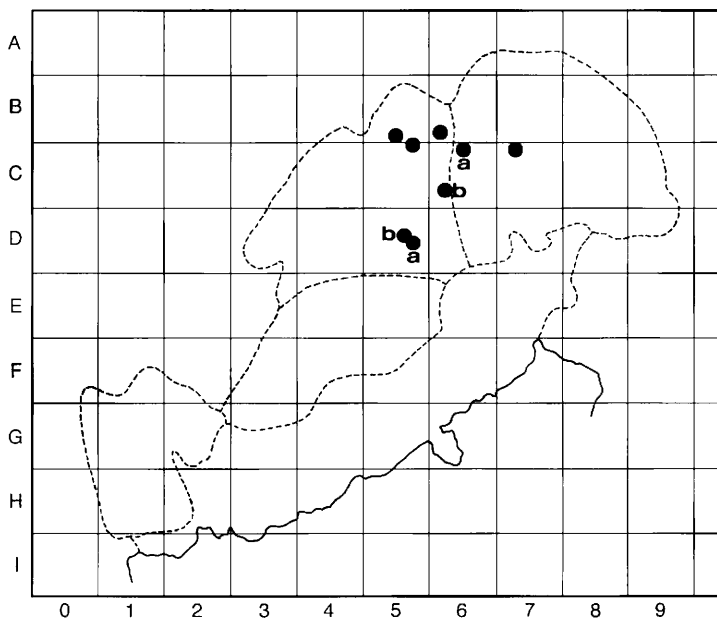
Mustelidae

Lutra lutra Linnaeus, 1758

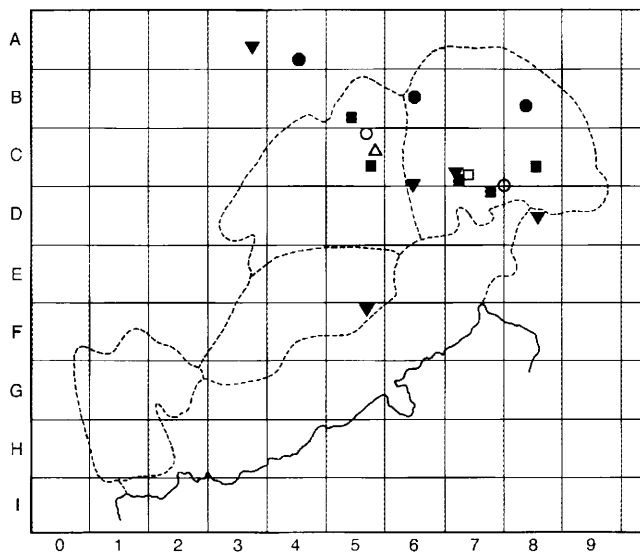
Előfordulási adatai: 1994. VI. 02.: **B8** Mór, halastó a Tárnoki-erdő ÉNy-i oldalán - 1 ad. (reggel 7 óra-
kor kb. 50 m-re a parttól fürdik, tisztálkodik); 1995. X. 08.: **B6** Bakonyzentkirály, Hajmápusztai tavak - 1 ad. (2 ad. + 2 juv. *Cygnus olor* mellett, tőlem 25-30 m-re halra vadászik a 3. töegység alacsony vizében); X. 23.: **A4** Lovászpata, Pölöskeitanya, halastó (gáton) - 1 juv. (Sipőcz László) (**30. ábra**).

Martes martes Linnaeus, 1758

Előfordulási adatai: 1992. X. 06.: **C5** Porva, Ménesjáráspuszta, Kék-hegy alja - 1 ad.; 1994. VI. 25.: **C/D7/8** Várpalota, Várberék - 2 pld (középkorú szálerdőben vezető szekérúton egymást kergetve futnak el mellettem) (**30. ábra**).

29. ábra: *Glis glis* L. előfordulási helyek a Bakony hegységben és peremterületein (1980–1995.)

30. ábra: *Lutra lutra* L., *Martes martes* L., *Mustela erminea* L., *Mustela nivalis* L., *Mustela eversmanni* Lesson és *Felis silvestris* Schreber előfordulási helyek a Bakony hegységben és peremterületein (1980–1995.) Jelmagyarázat: L. l.: ●, M. m. – ○, M. c. – △, M. n. – ▲, M. evers – □, F. s. – ■

Mustela erminea Linnaeus, 1758

Előfordulási adatai: 1984. XII. 10.: **C5** Porva, Szépalmapusztá - 1 pld (Orbán Attila - a szántás rögei alá bebújt, téli bundás állatot mezőgazdasági munkások agyoncsapták) (30. ábra).

Mustela nivalis Linnaeus, 1766

Előfordulási adatai: 1980. IX. 30.: **F5** Tótvázsony, Kövesgyűrpusztá (buszmegálló) – 1 pld.; 1990. III. 09.: **C7** Olaszfalu, Csengő-hegy ÉK-i „sarka” – 1 pld. (elpusztulva); 1994. X. 15.: **A3** Szerecseny, Belső-halom – 1 pld. (a Lovászpata – Gyömöre közötti műút szerecsenyi útelágazásában a műúton fut keresztül); 1995. nyara: **D6** Olaszfalu Ny-i bejárata – 1 pld. (a műúton elütve); VII. 15.: **D8** Várpalota, tavak (SII. és Új-Ferenc akna között, töltésúton) – 1 pld. (30. ábra).

Mustela eversmanni Lesson, 1827

Előfordulási adatai: 1990. X. 13.: **C7** Tés, Luka-völgy (Csollányos oldal) - 1 pld. (30. ábra).
(Megjegyzés: Megfigyelésem időszakában a Luka-völgy füves K-i oldalában nagyon sok pocok- és ürgelyuk volt. 11 óra tájban itt láttam meg a „pockozó” – azaz a lyukakba ki-bejutni szándékozó, ill. időnként be is bújó – állatot. A zsákmány után kutató mezei görényt egy egerészölyv (*Buteo buteo*) zaklatta mindvégig. Amikor a görény bebújt egy-egy lyukba, a ragadozó madár rá-rávigott (zsákmányolási szándék?; viselkedése inkább „játékosnak” tűnt). A görény azonban mindig kiugrott a lyukból és elhárította az ölyv támadását. Ilyenkor a madár pár méterrel távolabb leült a talajra, megvárta, míg a görény ismét elkezd vadászatát a lyukakban, majd folytatta próbálkozását – megpróbálta ismét elkapni a kifejtett emlőt. A kb. fél órán keresztül zajló jelenetnek egy motoros megjelenése vetett véget. Ekkor az egerészölyv elrepült.)

Felis silvestris Schreber, 1777

Előfordulási adatai: 1986. VI. 29.: **C8** Isztimér, Burok-völgy (Galagonya sziklagyepje; esős időben tölünk kb. 15 m-re lapult, mikor a völgyből a peremre felkapaszkodva váratlanul kibukkantunk mellette) – 1 pld.; 1990. X. 13.: **C7** Tés, Öreg-Futóné DNY-i oldala (az idős szálerdőben, egy kidőlt fa törzse alatt alvó (?) állatra majdnem ráléptem; átlépésekor a lábam alatt fekvő állat „kábán” felnézett, s - valószínűleg „mimikrijében bízva” – tovább lapult, míg én óvatosan eltávolodtam tőle kb. 50 m-re, ahonnan tovább figyeltem) – 1 pld.; 1992. V. 25.: **D7** Tés, Sötét-horog-völgy – 1 ad + 2-3 kölyök (Ott József); 1993. VI. 22.: **B5** Fenyőfő, Tóth-árok É-i kijárata – 1 ad + 1 kölyök (Hosszú-földek NY-i oldalán, telepített erdei fenyves szélében, földúton „sétálnak”); 1993/94 tele: **C5** Zirc, Pálháláspusztá – 1 ad. (a házak mellett kutyák által „megszorított” állatot házimacskának nézve vadászat alkalmával véletlenül lőtték le) (30. ábra).

Összegzés

A Bakony hegység szervezett múzeumi keretek közepette folyó természettudományos feltárása során 1962-től a 80-as évek közepéig 13 Amphibia, 9 Reptilia és 34 Mammalia faj, illetve alfaj került elő (ILOSVAY–SZITTA 1980, MARIÁN 1988). Az újabb kutatások során – a korábban már ismertté vált fajok mellett – két újabb faj jelenléte nyert bizonyítást: a vidráé (*Lutra lutra*) és a nyuszté (*Martes martes*). Tovább bővültek ismereteink számos olyan emlősfajra nézve is, melyekről korábban alig rendelkezünk elterjedési adatokkal (pl. *Sciurus vulgaris*, *Citellus citellus*, *Muscardinus avellanarius*, *Glis glis*, *Mustela eversmanni*, *Felis silvestris*).

Az *Amphibia*-fajok vonatkozásában eddigi ismereteink némi korrekcióra szorulnak. Az irodalmi adatok alapján (DORNYAI 1927) bizonyosságot nyert, hogy az alpesi göte (*Triturus alpestris*) hegységbeli előfordulása már 1927-ben is ismert volt – vagyis jóval azelőtt, hogy Molnár Gábor 1936-ban megtalálta (MARIÁN 1988). Az itt korábban már fellelt *Amphibia*-fajok kistájakra vonatkozó előfordulásai megerősítést nyertek. Számos faj esetében jelentősen bővültek az elterjedésükre vonatkozó ismereteink, ill. több fajnál újabb – főleg Kelet-bakonyi – lelőhelyek váltak ismertté (pl. *Bufo bufo*, *Bufo viridis*, *Rana dalmatina* stb.)

A *Reptilia*-fajok esetében egyrészt ugyancsak megerősítést nyertek az egyes kistájakbeli előfordulások, másrészt bizonyítást nyert néhány faj jelenléte újabb területeken is. Így például a zöld gyík (*Lacerta viridis*) előfordulása a Keleti-Bakonyban vagy a rézszikló (*Coronella austriaca*) jelenléte a Bakonyalján.

Irodalom

- BANKOVICS A. (1973a): A Bakony gerinces-faunájának kutatottsága – in. Tóth S. (szerk.): A negyedik Bakony-kutató ankét (Zirc, 1972.szept. 26–27.) – A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei 12.: 36–37.
- BANKOVICS A. (1973b): Adatok a Kőris-hegy madárvilágához – A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei 12.: 517–524.
- BANKOVICS A. (1973c): A zirci arborétum madárvilága egyéves megfigyelés alapján (1971.VIII. – 1972.IX.) – A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei 12.: 525–532.
- BANKOVICS A. (1973d): Fehérhátú fakopáncs (*Dendrocopos leucotos*) a Bakonyban – A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei 12.: 533–538.
- BANKOVICS A. (1975): A Bakony gerinces faunájának legújabb kutatási eredményei – in. Tóth S. (szerk.): Az ötödik Bakony-kutató ankét (Zirc, 1974. október 22–23.): 27–31. Bakonyi Természettudományi Múzeum, Zirc (sokszorosított kiadvány)
- BARTA Z. (1980): A tervezett Balaton-vidéki Nemzeti Park Avi-és Mammalia faunájának zoológiai szakleírása – Bakonyi Természettudományi Múzeum, Adattár, Zirc (kézirat)
- BARTA Z. (1981): A VI. bakonyi madárvédelmi ankét (Zirc, 1981. október 17.) – Bakonyi Természettudományi Múzeum, Zirc (sokszorosított kiadvány)
- BARTA Z. (1982): A Magasbakony TK madártani vonatkozásai – Szakvélemény. Bakonyi Természettudományi Múzeum, Zirc
- BARTA Z. (1984a): A VII. bakonyi madárvédelmi ankét (Zirc, 1982. október 30.) – Bakonyi Természettudományi Múzeum, Zirc (sokszorosított kiadvány)
- BARTA Z. (1984b): A VIII. bakonyi madárvédelmi ankét (Zirc, 1983. október 22.) – Bakonyi Természettudományi Múzeum, Zirc (sokszorosított kiadvány)
- BARTA Z. (1992): Újabb adatok a zirci arborétum madárvilágának ismeretéhez. – Folia Musei Historico-naturalis Bakonyiensis 11.: 255–266.

- BARTA Z. (1993a): Gerinces zoológiai értékek (Amphibia, Reptilia, Aves) a tervezett Keleti-Bakony TK területén (Öreg-Futóné – Vár-völgy tömb) – Kézirat, Kutatási jelentés. Bakonyi Természettudományi Múzeum, Adattár, Zirc
- BARTA Z. (1993b): A Bakony hegység új madárfaja: a holló (*Corvus corax* L.) – *Folia Musei Historico-naturalis Bakonyiensis* 12. (1997): 199–212.
- BARTA Z. (1994): Újabb adatok a Balaton-felvidék északkeleti részének madárvilágához I. – *Folia Musei Historico-naturalis Bakonyiensis* 13. (1998): 149–198.
- BARTA Z. (1995): Balatonalmádi és Vörösberény környékének gerinces állatvilága – in Kredics L.-Lichtneckert A. (szerk.): Balatonalmádi és Vörösberény története.: 72–98.p.
- BARTA Z. – ILOSVAY GY. (1985): A zirci arborétum emlősfauája (Mammalia) – *A Bakony természet-tudományi kutatásának eredményei* 16.: 93–102.
- BARTA Z. és mtsai (1991): Előzetes javaslat a Keleti-Bakonyi Tájvédelmi Körzet kialakítására – Kézirat. Kutatási jelentés. Bakonyi Természettudományi Múzeum, Adattár, Zirc
- BARTA Z. és mtsai (1993): Balatonfűzfő környékének természeti értékei – Kézirat, Kutatási jelentés. (Gerincesek 131–186.) Bakonyi Természettudományi Múzeum, Adattár, Zirc
- BARTA Z. és mtsai (1994): A tervezett Keleti-Bakonyi Tájvédelmi Körzet természeti értékeinek előzetes felmérési eredményei (D-i terület) – Kézirat, Kutatási jelentés. (Gerincesek 93–104) Bakonyi Természettudományi Múzeum, Adattár, Zirc
- BARTA Z. és mtsai (1995a): Természeti értékek előzetes felmérése a tervezett Keleti Bakony Tájvédelmi Körzet északkeleti részén – Kézirat. Kutatási jelentés (Gerincesek 63–97) Bakonyi Természettudományi Múzeum, Adattár, Zirc
- BARTA Z. és mtsai (1995b): Javaslat a Keleti-Bakony Tájvédelmi Körzet határvonalaira és fokozottan védett területeire – Kézirat. Kutatási jelentés. Bakonyi Természettudományi Múzeum, Adattár, Zirc
- BARTA Z. és mtsai (1995c): A tervezett Keleti-Bakonyi Tájvédelmi Körzet részletesen nem kutatott területeinek természeti értékei. Kézirat. Kutatási jelentés. (Gerincesek 32–38) Bakonyi Természettudományi Múzeum, Adattár, Zirc
- DORNYAY B. (1927): Bakony. Állatvilág fejezet. Turistaság és Alpinizmus Lap-, Könyv- és Térképkiadó R.-T. kiadása, Budapest. 27–28.
- ILOSVAY GY. (1980): Néhány Anura faj ökológiai vizsgálata a Bakonyban – in.: Tóth S. (szerk.): A nyolcadik Bakony-kutató ankét (Zirc, 1980. október 25.): 25–32. Bakonyi Természettudományi Múzeum, Zirc (sokszorosított kiadvány)
- ILOSVAY GY. (1981): A farkasgyepűi bükkös ökoszisztéma herpetofaunája – *A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei* 16.: 227–231.
- ILOSVAY GY. (1982a): Adatok a Somló-hegy hüllőfaunájának ismeretéhez (Reptilia) – *Folia Musei Historico-naturalis Bakonyiensis* 1.: 181–183.
- ILOSVAY GY. (1982b): A Magasbakony TK rövid zoológiai leírása – Szakvélemény, Bakonyi Természettudományi Múzeum, Zirc
- ILOSVAY GY. (1985a): A zirci arborétum vizeinek halfaunája – *A Bakony természet-tudományi kutatásának eredményei* 16.: 85–86.
- ILOSVAY GY. (1985b): A zirci arborétum herpetofaunájáról – *A Bakony természet-tudományi kutatásának eredményei* 16.: 87–92.
- ILOSVAY GY. (1985c): Az északi Balaton-part és a Balaton-felvidék herpetofaunájáról – *Folia Musei Historico-naturalis Bakonyiensis* 4.: 191–212.
- ILOSVAY GY.-SZITTA T. (1980): A zirci Bakonyi Természettudományi Múzeum gerinces (Vertebrata) gyűjteménye. – *A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei* 15.: 213–223.
- KEVE A. (1970): A Keszthelyi-hegység és a Kisbakony madárvilága – *A Bakony természet-tudományi kutatásának eredményei* 6. 100 p.
- KEVE A. (1978): Adatok a Tapolcai-medence madárvilágához – *A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei* 13.: 61–75.
- KEVE A. (1981): Madártani adatok a Déli-Bakonyból, valamint a Bakonyaljáról – *A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei* 16.: 233–243.

- KEVE A. (1984): Adatok a Balaton és környéke madárfaunájához (Aves) – *Folia Musei Historico-naturalis Bakonyiensis* 3.: 229–240.
- KEVE A. – SÁGI K. (1970): Keszthely és környékének madárvilága – *A Bakony természettudományi kutatásának eredményei* 7.: 60 p.
- KEVE A. – TAPFER D. (1978): A Balaton-felvidék madárvilága – *A Bakony természettudományi kutatásának eredményei* 11. p.
- MARIÁN M. (1973): A Bakony herpetológiai kutatása – in: Tóth S. (szerk.): A negyedik Bakony-kutató ankét (Zirc, 1972. szept. 26–27.), *A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei* 12.: 34–36.
- MARIÁN M. (1982): Néhány kétéltű- és hüllőfaj szerepe az Északi- és Keleti-Bakony ökoszisztémájában. *A Magas-Bakony természettudományi kutatásának újabb eredményei.*: 101–106.
- MARIÁN M. (1987): A Bakony herpetofaunájának múltja, jelene és jövője – *Folia Musei Historico-naturalis Bakonyiensis* 6.: 129–136.
- MARIÁN M. (1988): A Bakony hegység kétéltű és hüllőfaunája – *A Bakony természettudományi kutatásának eredményei*. 20.
- MARIÁN M. – MARIÁN O. (1980): A Fenyőfői Ősfenyves kétéltűi és hüllői – *A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei* 15.: 189–196.
- MARIÁN M. – SZABÓ I. (1968): Adatok az Északi-Bakony herpetofaunájához – *A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei* 7.: 409–425.
- SIPOS I. (1986): A Bakonyi Természettudományi Múzeum Bombina gyűjteményének statisztikai összehasonlítása. – *Folia Musei Historico-naturalis Bakonyiensis* 5.: 147–160.
- SZABÓ I. (1973): Adatok a Bakony hegység gerinces faunájához – *A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei* 12.: 601–609.
- TAPFER D. (1966): A Keleti-Bakony madárvilága – *A Bakony természettudományi kutatásának eredményei* 3.
- TAPFER D. (1968): Megfigyelések a kerecsensólyom keleti-bakonyi fészkeléséről – *A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei* 7.: 427–439.
- TAPFER D. (1973a): Vörös kánya és barna kánya a Keleti-Bakonyban – *A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei* 12.: 589–594.
- TAPFER D. (1973b): A kabasólyom fészkelése a Keleti-Bakonyban – *A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei* 12.: 595–599.
- TAPFER D. (1976): Ragadozómadarak és baglyok elterjedése a Bakonyban napjainkban és védelmük alapvető szempontjai – in: Tóth S. (szerk.): Ankét a Bakony madárvilágának szervezett védelmére (Zirc, 1976. október 04.): 10–15. *Bakonyi Természettudományi Múzeum, Zirc* (sokszorosított kiadvány)
- TAPFER D. (1977): A kékvércse (*Falco vespertinus*) rendszeres előfordulása és fészkelése a Bakony lábánál, a Mezőföld ÉNY-i szegélyén – in: Tóth S. (szerk.): A hatodik Bakony-kutató ankét (Zirc, 1976. október 18.): 40–42. *Bakonyi Természettudományi Múzeum, Zirc* (sokszorosított kiadvány)
- TAPFER D. (1978a): A berki tücsökmadár (*Locustella fluviatilis*) és a réti tücsökmadár (*Locustella naevia*) rendszeres fészkelése a Bakony keleti és déli szegélyén – in: Tóth S. (szerk.): A hetedik Bakony-kutató ankét (Zirc, 1978. október 9.): 38–39. *Bakonyi Természettudományi Múzeum, Zirc* (sokszorosított kiadvány)
- TAPFER D. (1978b): A gyurgyalag (*Merops apiaster*) a Keleti-Bakonyban – *A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei* 13.: 77–80.
- TAPFER D. (1978c): A szalakóta (*Coracias garrulus* L.) a Keleti-Bakonyban – *A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei* 13.: 81–84.
- TAPFER D. (1979a): Baglyok a Keleti-Bakonyban – *A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei* 14.: 251–255.
- TAPFER D. (1979b): A darázsólyv (*Pernis apivorus* L.) a Keleti-Bakonyban – *A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei* 14.: 257–260.
- TAPFER D. (1980a): Az egerésólyv (*Buteo buteo* L.) előfordulása és fészkelése a Keleti-Bakonyban (1942–1977). – *A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei* 15.: 207–211.

- TAPFER D. (1980b): A Kab-hegy (Déli-Bakony) madártani kutatása (1979, 1980) – In: Tóth S. (szerk.): A nyolcadik Bakony-kutató ankét (Zirc, 1980. október 25.): 32–36. Bakonyi Természettudományi Múzeum, Zirc (sokszorosított kiadvány)
- TAPFER D. (1981): A vörösvércse (*Falco tinnunculus* L.) a Keleti-Bakonyban (1944-1979) – A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei 16.: 245–248.
- TAPFER D. (1982): Fenyőerdők és bükkösök madárvilága a Magas-Bakony déli felében – A Magas-Bakony természettudományi kutatásának újabb eredményei. 115–118.
- TAPFER D. (1983): A héja (*Accipiter gentilis gallinarum* Brehm) és a karvaly (*Accipiter nisus* L.) a Keleti-Bakonyban (1944-1980) – *Folia Musei Historico-naturalis Bakonyiensis* 2.: 211–216.
- TAPFER D. (1984a): Harkályok a Keleti-Bakonyban – *Folia Musei Historico-naturalis Bakonyiensis* 3.: 241–242.
- TAPFER D. (1984b): A búbos banka (*Upupa epops* L.) a Keleti-Bakonyban (1944–1984) – *Folia Musei Historico-naturalis Bakonyiensis* 3.: 243–244.
- UJHELYI P. (1994): A magyarországi vadon élő emlősállatok határozoója: küllemi és csonttani bélyegek alapján. 2. kiadás. Budapest, Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Könyvtára 6.

Summary

Recent data to the knowledge of the vertebrate fauna (*Amphibia*, *Reptilia*, *Mammalia*) of the Bakony Mountains and its outlying areas I. (1980-1995) – The Bakony Museum of Natural Sciences started its research programme „The Natural Landscape of the Bakony Mountains” in 1962 aiming the discovery of natural values of the Bakony Mountains. In 1973 István Szabó Bakony-researcher gave a short overview of the period had passed since then, and pointed at the gaps at the same time. From 1973 till today – partly on the basis of the published scientific publications and studies – our knowledge in relation to the vertebrate fauna of the Bakony – especially regarding the herpeto- and ornithofauna – has widened. Nevertheless there are still gaps in our knowledge considering the fauna of some regions (e.g. Keszthely Mountains, Eastern-Bakony, Pannonhalmi Hills) as well as spreading of certain species, conditions of their stands etc.

Kézirat lezárva: 1995. december

A szerző címe (Author's adress): BARTA Zoltán

Bakonyi Természettudományi Múzeum
8420-Zirc
Rákóczi tér 1.